

ДЕФІНІЦІЯ ПОНЯТТЯ «ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА ПІДПРИЄМСТВА»: ОСНОВНІ ПІДХОДИ ТА ОСОБЛИВОСТІ

©2019 КРАСНОКУТСЬКА Н. С., КОПТЄВА Г. М.

УДК 336:658.1:005

JEL: P43; G30

Краснокутська Н. С., Коптева Г. М. Дефініція поняття «фінансова безпека підприємства»: основні підходи та особливості

Будь-яке підприємство зацікавлене в підвищенні рівня його фінансової безпеки, який свідчить про стабільну фінансово-господарську діяльність, його розвиток і конкурентоспроможність. Метою статті є контент-аналіз і систематизація наукових поглядів щодо сутності поняття «фінансова безпека підприємства», а також розвиток понятійного апарату теорії менеджменту за рахунок дефініції фінансової безпеки як об'єкта управління. Досліджено дефініцію поняття «фінансова безпека підприємства» та проаналізовано сучасні підходи та особливості його трактування. На основі проведеного контент-аналізу і визначених сутнісних ознак фінансової безпеки підприємства авторами визначено дефініцію, яка відрізняється комплексністю та логічною узгодженістю з базовими категоріями «безпека» та «фінанси». Запропоноване у статті власне визначення є підґрунтям для подальших досліджень і дозволяє спрямувати більш детальну увагу на зміст і узгодженість фінансових інтересів підприємства із наявним потенціалом, незбалансованість яких призводить до порушень фінансової безпеки та потребує прийняття управлінських рішень.

Ключові слова: фінансова безпека, фінансовий стан, фінансова стійкість, захищеність фінансових інтересів.

DOI:

Бібл.: 18.

Краснокутська Наталія Станіславівна – доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри менеджменту та оподаткування, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (вул. Кирпичова, 2, Харків, 61002, Україна)

E-mail: krasnokutskaya.natalia@gmail.comORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8184-3816>Researcher ID: <http://www.researcherid.com/J-4698-2018>

Коптева Ганна Миколаївна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри менеджменту та оподаткування, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут» (вул. Кирпичова, 2, Харків, 61002, Україна)

E-mail: fadeyeva.kpi@gmail.comORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3082-2094>Researcher ID: <http://www.researcherid.com/V-6647-2019>

УДК 336:658.1:005

JEL: P43; G30

UDC 336:658.1:005

JEL: P43; G30

Краснокутская Н. С., Коптева А. Н. Дефиниция понятия «финансовая безопасность предприятия»: основные подходы и особенности

Любое предприятие заинтересовано в повышении уровня его финансовой безопасности, который свидетельствует о стабильной финансово-хозяйственной деятельности, его развитии и конкурентоспособности. Целью статьи является контент-анализ и систематизация научных взглядов относительно сущности понятия «финансовая безопасность предприятия», а также развитие понятийного аппарата теории менеджмента за счет дефиниции финансовой безопасности как объекта управления. Исследована дефиниция понятия «финансовая безопасность предприятия» и проанализированы современные подходы и особенности к его трактовке. На основе проведенного контент-анализа и определенных сущностных характеристик финансовой безопасности предприятия авторами предложена ее дефиниция, которая отличается комплексностью и логической согласованностью с базовыми категориями «безопасность» и «финансы». Предложенное в статье собственное определение является основой для дальнейших исследований и позволяет уделить более детальное внимание содержанию и согласованности финансовых интересов предприятия с имеющимся потенциалом, несбалансированность которых приводит к нарушениям финансовой безопасности и требует принятия управленческих решений.

Ключевые слова: финансовая безопасность, финансовое состояние, финансовая устойчивость, защищенность финансовых интересов.

Библ.: 18.

Краснокутская Наталья Станиславовна – доктор экономических наук, профессор, заведующая кафедрой менеджмента и налогообложения, Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт» (ул. Кирпичёва, 2, Харьков, 61002, Украина)

E-mail: krasnokutskaya.natalia@gmail.comORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8184-3816>Researcher ID: <http://www.researcherid.com/J-4698-2018>

Krasnokutskaya N. S., Koptieva H. M. The Definition of «Financial Security of Enterprise»: the Basic Approaches and Features

Any enterprise is interested in enhancing its own level of financial security, which demonstrates a stable financial-economic activity, the enterprise's development and competitiveness. The article is aimed at a content analysis and a systematization of scientific views as to the essence of the concept of «financial security of enterprise», as well as development of a conceptual apparatus of management theory by means of the definition of financial security as an management object. The definition of the concept of «financial security of enterprise» is researched, modern approaches along with their features to its interpretation are analyzed. Based on the carried out content analysis and the defined essential characteristics, the authors proposed their own definition of the financial security of enterprise, which differs by its complexity and logical consistency with the basic categories of «security» and «finance». This authors' own definition constitutes the basis for further research and allows to pay more attention to the content and coherence of the financial interests of a company with the available potential, the imbalance of which leads to financial security breaches and requires special managerial decisions.

Keywords: financial security, financial condition, financial stability, security of financial interests.

Bibl.: 18.

Krasnokutskaya Natalia S. – D. Sc. (Economics), Professor, Head of the Department of Management and Taxation, National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute» (2 Kyrpychova Str., Kharkiv, 61002, Ukraine)

E-mail: krasnokutskaya.natalia@gmail.comORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8184-3816>Researcher ID: <http://www.researcherid.com/J-4698-2018>

Коптева Анна Николаевна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры менеджмента и налогообложения, Национальный технический университет «Харьковский политехнический институт» (ул. Кирпичёва, 2, Харьков, 61002, Украина)

E-mail: fadeyeva.kpi@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3082-2094>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/V-6647-2019>

Koptieva Hanna M. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Management and Taxation, National Technical University «Kharkiv Polytechnic Institute» (2 Kyrpychova Str., Kharkiv, 61002, Ukraine)

E-mail: fadeyeva.kpi@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3082-2094>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/V-6647-2019>

В умовах обмеженості фінансових ресурсів для ведення бізнесу, нестабільної політичної та соціально-економічної ситуації в державі, жорсткої конкуренції підприємству необхідно створити ефективну систему формування та забезпечення його фінансової безпеки. Також підприємству необхідно вміти швидко адаптуватися до нових, постійно змінюваних умов, що виникають на сучасному етапі здійснення фінансово-господарської діяльності та з перспективою на майбутнє. Наявність окреслених питань зумовлює необхідність побудови системи фінансової безпеки підприємства.

Дослідження проблематики сутності фінансової безпеки підприємств розглядається в багатьох працях сучасних науковців. Свій науковий доробок у розвиток теорії фінансової безпеки внесли такі зарубіжні вчені, як: Р. Акоф, І. Ансофф, О. Грунін, Р. Інглехарт, В. Гапоненко, Р. Караллі, С. Кім, С. Шін, а також вітчизняні – О. Ареф'єва, І. Бланк, О. Бурлай, Т. Васильців, В. Геєць, М. Єрмошенко, Г. Козаченко, І. Манцуров, В. Мунтіян, С. Шкарлет, А. Штангрет та ін. Незважаючи на популярність поняття «фінансова безпека», серед науковців існують певні розбіжності щодо його сутності, наявності яких свідчить про існування низки невирішених і дискусійних питань і вимагає проведення подальших наукових досліджень та пошуку більш універсального підходу до його дефініції.

Метою статті є контент-аналіз і систематизація наукових поглядів щодо сутності поняття «фінансова безпека підприємства», а також розвиток понятійного апарату теорії менеджменту за рахунок дефініції фінансової безпеки як об'єкта управління.

Будь-яке підприємство зацікавлено в підвищенні рівня його фінансової безпеки, який свідчить про стабільну фінансово-господарську діяльність, його розвиток і конкурентоспроможність, що в підсумку робить таке підприємство привабливим для інвесторів і кредиторів.

Аналіз публікацій [1–18] свідчить про значні напрацювання дослідників, різноманітність наукових підходів, концепцій та певних теорій стосовно визначення сутності поняття «фінансова безпека» та її забезпечення. Завдання підвищення фінансової безпеки підприємств з'явилися в полі зору таких учених, як Ареф'єва О. В., Барановський О. І., Бланк І. О., Горячева К. С., Ляшенко О. М., Козаченко Г. В., Покропивний С. Ф., Судакова О. І. та інших. Наявне розмаїття трактувань фінансової безпеки підприємства

свідчить про значущість та складність проблеми, а також про незавершеність розробки теоретико-методологічного базису економічної науки. З метою з'ясування багатоаспектності та обґрунтування концептуальності змісту проведемо більш детальне дослідження підходів до дефініції «фінансова безпека підприємства».

Узагальнюючи різні підходи, представлені у працях [1–18], умовно поділимо їх на такі групи:

1) фінансова безпека підприємства як складова економічної безпеки підприємства з відповідними інструментами управління нею;

2) фінансова безпека підприємства як самостійний об'єкт управління, здатність останнього ефективно використовувати свій ресурсний потенціал;

3) фінансова безпека підприємства як стан (ресурсів, діяльності, фінансових інтересів, захищеності тощо), який характеризується відповідною стійкістю до зовнішніх і внутрішніх загроз;

4) фінансова безпека підприємства як діяльність з управління ризиками;

5) фінансова безпека підприємства як процес (процес забезпечення стабільності його функціонування, фінансової рівноваги; процес досягнення певного стану тощо);

6) фінансова безпека підприємства як система (забезпечення фінансовими ресурсами; збалансований стан елементів та підсистем);

7) фінансова безпека підприємства як комплекс заходів, методів і засобів по захисту економічних (фінансових) інтересів.

Аналізуючи підходи до визначення сутності досліджуваного поняття, деякі науковці наголошують на комплексному підході, який поєднує вищенаведені сутнісні аспекти.

У сучасній науковій літературі, в більшості випадків, фінансову безпеку підприємства розглядають як складову його економічної безпеки, беручи до уваги значну роль фінансів у функціонуванні будь-якого суб'єкта господарювання.

Перший підхід знайшов своє відображення в наукових працях С. Ф. Покропивного, О. І. Судакової [1], І. В. Багровецької, Л. С. Козак, К. С. Горячевої, І. В. Чібісової та інших науковців. Так, з точки зору О. І. Судакової, фінансова безпека є важливою складовою економічної безпеки підприємства, що базується на «незалежності, ефективності та конкурен-

тоспроможності фінансів підприємства, яка відображається через систему критеріїв і показників його стану, що характеризують збалансованість фінансів, достатню ліквідність активів і наявність необхідних грошових резервів, фінансову стабільність, ступінь захищеності фінансових інтересів на усіх рівнях фінансових відносин» [1, с. 144].

Такої ж думки дотримуються А. С. Крутова, Т. О. Ставерська, І. Л. Шевчук [2, с. 97], які визначають фінансову безпеку як складову економічної безпеки [підприємства], яка відображається через систему критеріїв і динамічних показників його стану, що дозволяє підтримувати фінансову стабільність в поточній та стратегічній перспективі, а також ступінь захищеності фінансових інтересів на усіх рівнях фінансових відносин за рахунок ефективного використання економічного потенціалу підприємства з метою протистояння зовнішнім і внутрішнім загрозам – як реальним, так і потенційним.

Г. Блакита, Т. Галушак бачать фінансову безпеку як складову частину економічної безпеки підприємства, яка визначає процес розвитку підприємства на основі певних фінансових ресурсів, достатню структуру капіталу, який використовується суспільством, відповідність цілям і завданням на основі рівня внутрішніх і зовнішніх загроз, певний факторний вплив у мінливих поточних і майбутніх періодах розвитку [3, с. 251].

Деякі учені виділяють фінансову безпеку як самостійний об'єкт управління, певну здатність. Такого підходу дотримуються О. В. Ареф'єва, Т. Б. Кузенко, Є. К. Бондаренко, О. С. Журавка, А. В. Гукіна та І. Д. Анікіна, А. О. Єпіфанов [4], В. І. Мунтіян, Ю. Б. Кракос, Р. С. Папехін та деякі інші [5]. Автори вважають, що «фінансова безпека розглядається як здатність суб'єкта підприємництва здійснювати свою господарську, зокрема й фінансову діяльність, ефективно і стабільно шляхом використання сукупності взаємопов'язаних діагностичних, інструментальних та контрольних заходів фінансового характеру, що мають оптимізувати використання фінансових ресурсів, забезпечити належний їх рівень та нівелювати вплив ризиків» [4, с. 25].

На думку авторів монографії «Фінансова безпека будівельних підприємств» Ю. М. Воробйова, О. І. Воробйової та О. Г. Блажевич, фінансова й економічна безпека – це самостійні поняття. Вони мають свою сутність, значення та місце в економічній науці та практиці, а «фінансова безпека» розглядається як самостійний об'єкт управління у складі фінансів підприємства [6, с. 10].

Третього підходу дотримуються науковці І. О. Бланк [7], О. І. Барановський, О. І. Воробйова [9], О. М. Марченко, О. Е. Пономаренко, І. В. Нартова та Я. О. Кіріченко [8], Я. І. Мулик та інші. На думку І. О. Бланка, «фінансова безпека підприємства – це

кількісно і якісно детермінований рівень фінансового стану підприємства, що забезпечує стабільну захищеність його пріоритетних збалансованих фінансових інтересів від ідентифікованих реальних і потенційних загроз зовнішнього й внутрішнього характерів, параметри якого визначаються на основі його фінансової філософії й створюють необхідні передумови фінансової підтримки його стійкого зростання в поточному й перспективному періодах» [7, с. 24].

І. В. Нартова та Я. О. Кіріченко вважають, що «фінансова безпека підприємства – це фінансовий стан, який характеризується, по-перше, збалансованістю та якістю сукупності фінансових інструментів, технологій і послуг, котрі використовуються підприємством; по-друге, стійкістю до внутрішніх і зовнішніх загроз; по-третє, здатністю фінансової системи підприємства забезпечувати реалізацію власних фінансових інтересів, місії та завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів; по-четверте – забезпечувати ефективний і сталий розвиток цієї фінансової системи. Інакше кажучи, фінансова безпека – багатогранне комплексне поняття, що забезпечує дотримання заданого режиму роботи підприємства серед численних ризиків господарювання» [8].

Слушним також у цьому напрямі є визначення О. І. Воробйової, відповідно до якого «фінансова безпека суб'єкта господарювання – це узагальнююча характеристика стану фінансів відповідного суб'єкта господарювання на встановлену дату, яка свідчить про фінансові можливості та спроможність виконувати зобов'язання й ефективно функціонувати в умовах нестабільності, невизначеності та різних фінансових і господарських ризиків» [9, с. 6].

Основними прихильниками четвертого підходу є дослідники О. А. Кириченко, І. В. Кудря [10], В. І. Куцик, А. І. Бартиш [11] та інші. На їх думку, «фінансову безпеку підприємства визначають як діяльність з управління ризиками та захисту інтересів підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз з метою забезпечення стабільного розвитку підприємництва та зростання його власного капіталу в поточній і стратегічній перспективі» [10, с. 26; 11, с. 251]. Крім того, автори, виходячи з глобального підходу, під фінансовою безпекою підприємства пропонують розглядати такий стан фінансових ресурсів, за якого забезпечується ефективна (прибуткова) діяльність підприємства, захист його фінансових інтересів та здатність зберігати свою ліквідність і платоспроможність і фінансові можливості під впливом різного роду небезпек і загроз [10, с. 26].

У сучасних кризових умовах увага фінансових менеджерів зосереджена на обґрунтуванні та реалізації сучасних концепцій управління економічною діяльністю, забезпеченні сталого розвитку та розробки механізму протидії загрозам за мінімально необхідного забезпечення фінансовими ресурсами.

П'ятий підхід реалізований у наукових працях О. В. Сусіденко [12], К. С. Половнева [13], Л. О. Матвійчук [14] та ін. Так, О. В. Сусіденко у своєму дослідженні [12, с. 10] розглядає фінансову безпеку як цілеспрямований багаторівневий процес, який включає сукупність методів, ресурсів, важелів по забезпеченню захищеності фінансових інтересів суб'єкта господарювання від деструктивного впливу зовнішніх і внутрішніх фінансових загроз і формуванню рівноваги підприємства в поточній і стратегічній перспективах за умов конкурентного середовища.

К. С. Половнев, зокрема, наводить таке визначення: «фінансова безпека промислового підприємства – це безперервний процес забезпечення на промисловому підприємстві, що знаходиться в певному зовнішньому оточенні, стабільності його функціонування, фінансової рівноваги та регулярного отримання прибутку, а також можливості виконання поставлених цілей і завдань, здатності його до подальшого розвитку та вдосконаленню на різних стадіях життєвого циклу підприємства і в процесі зміни конкурентних ринкових стратегій» [13, с. 34].

Л. О. Матвійчук запропонувала розглядати це поняття як процес досягнення певного стану підприємства, який характеризується стійкістю до внутрішніх і зовнішніх загроз, збалансованістю фінансових інструментів та методів управління ними й забезпеченістю достатнім обсягом фінансових ресурсів, що дозволить підприємству ефективно функціонувати в сучасному та майбутніх періодах [14, с.134].

За шостим підходом деякі автори розглядають фінансову безпеку як стабільну та динамічну систему забезпечення фінансовими ресурсами та виділяють такі основні ознаки: «а) наявність достатньої кількості фінансових ресурсів; б) захищеність інтересів підприємства; в) збалансованість та якість фінансово-господарської діяльності підприємства; г) стабільність прояву; д) об'єкт управління керівними відділами суб'єкта господарювання; е) динамічна протидія деструктивним факторам внутрішньої і зовнішньої природи прояву, а як наслідок: ж) забезпечення досягнення стратегічних цілей підприємства» [15, с. 37]. Такий підхід дозволяє врахувати достатність фінансових ресурсів, зміну стану фінансової безпеки підприємства та перспективи його розвитку, проте не наголошує на ефективності використання фінансових ресурсів суб'єкта господарювання.

На думку Ю. В. Лаврової, фінансова безпека підприємства є системою, що забезпечує стабільність важливих фінансових пропорцій розвитку підприємства, які формують захищеність його фінансових інтересів у балансі з фінансовими інтересами його економічних агентів [16, с. 275].

Ж. В. Кудрицька під фінансовою безпекою підприємства пропонує розуміти збалансований стан

його елементів та підсистем як окремої економічної системи, що можуть бути виражені кількісними чи якісними показниками та характеризується стійкістю до негативних впливів внутрішнього та зовнішнього середовища та здатністю забезпечити її ефективне функціонування, стабільність розвитку та економічного зростання в довгостроковому періоді [17]. Однак дана інтерпретація визначення фінансової безпеки як системи, на наш погляд, не зовсім коректна через те, що фінансова безпека – це характеристика фінансової системи підприємства.

Сьомий (енциклопедичний) підхід визначає загальне трактування поняття фінансової безпеки (англ. *financial security*) як комплексу заходів, методів і засобів із захисту корпоративних структур, фінансової діяльності господарюючого суб'єкта на мікрорівні [18]. Таке визначення фінансової безпеки, на наш погляд, не розкриває основної суті поняття та фінансової архітектури.

Серед різноманітності авторських підходів до поняття «фінансова безпека підприємства» простежуються і спільні ознаки: ефективне використання корпоративних ресурсів, відчуття захищеності підприємства від деструктивного впливу зовнішніх та внутрішніх загроз, підтримання оптимального рівня стійкості та розвитку з поступовим досягненням мети діяльності тощо.

Узагальнюючи вищенаведене, можемо зазначити, що кожен з цих підходів все ж таки акцентує увагу на тих чи інших сутнісних аспектах, не формуючи холистичного (цілісного) погляду. Кожний дослідник додає до існуючих характеристик фінансової безпеки власні уточнення, тому що і, власне, категорія фінансів також є багатогранною та синтезованою, але спільна ідея, яка випливає з усіх визначень, полягає в такому: підтримка підприємства у стані фінансової безпеки – це головна передумова його стабільного розвитку. Тому головна мета забезпечення фінансової безпеки підприємства полягає в тому, щоб гарантувати його стабільну поточну діяльність і високий потенціал розвитку в майбутньому.

Погоджуючись із тезою про захищеність підприємства від зовнішніх та внутрішніх загроз і підтримку рівня стійкості (на певному інтервалі часу), зазначимо, що ефективність використання ресурсів виходить за межі суто фінансових компетенцій та інтересів підприємства, тому не може бути сутнісною ознакою його фінансової безпеки. Крім того, розуміючи стійкість як довгострокову рівновагу між наявним і перспективним потенціалом підприємства та цілями його розвитку, вважаємо доцільним ввести ознаку їх узгодженості, порушення якої й викликають коливання у рівновазі.

Таким чином, доречним є комплексний підхід, згідно з яким фінансову безпеку підприємства нами пропонується розглядати як комплексну характерис-

тику стану захищеності фінансових інтересів підприємства і їх узгодженості із наявним потенціалом і заявленими цілями, що дозволяє протистояти різним негативним факторам у процесі фінансово-господарської діяльності.

Оскільки і забезпечення захищеності фінансових інтересів, і їх узгодженість із наявними можливостями є управлінськими завданнями, то фінансова безпека, з нашої точки зору, з одного боку, є характеристикою стану підприємства, а з іншого – виступає об'єктом управління, тобто потребує оцінки, планування та контролю.

ВИСНОВКИ

У сучасній науковій літературі зустрічаються різні підходи до трактування сутності поняття «фінансова безпека підприємства», що пояснюється його складністю та багатоаспектністю. Систематизація наукових поглядів щодо дефініції фінансової безпеки підприємства дозволила виділити такі підходи, де фінансова безпека розглядається як:

- ✦ складова економічної безпеки підприємства;
- ✦ самостійний об'єкт управління;
- ✦ стан (ресурсів, діяльності, фінансових інтересів тощо), який характеризується відповідною стійкістю до зовнішніх і внутрішніх загроз;
- ✦ діяльність з управління ризиками;
- ✦ процес (процес забезпечення стабільності його функціонування, фінансової рівноваги; процес досягнення певного стану тощо);
- ✦ система (забезпечення фінансовими ресурсами; збалансований стан елементів та підсистем);
- ✦ комплекс заходів, методів і засобів по захисту економічних (фінансових) інтересів.

На основі проведеного контент-аналізу і визначених сутнісних ознак фінансової безпеки підприємства нами здійснено її дефініцію, яка відрізняється комплексністю та логічною узгодженістю із базовими категоріями «безпека» та «фінанси». Запропоноване у статті визначення є підґрунтям для подальших досліджень і дозволяє спрямувати більш детальну увагу на зміст і узгодженість фінансових інтересів підприємства із наявним потенціалом, незбалансованість яких призводить до порушень фінансової безпеки та потребує прийняття управлінських рішень. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. **Судакова О. І.** Стратегічне управління фінансовою безпекою підприємства. *Економічний простір*. 2008. № 9. С. 140–148.

2. **Krutova A., Staverskaya T., Shevchuk I.** The problems of the enterprises' financial security. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2015. Вип. 1. С. 93–105.

3. **Blakytta G., Ganushchak T.** Enterprise financial security as a component of the economic security of the state. *Investment Management and Financial Innovations*. 2018. Vol. 15. Issue 2. P. 248–256.

4. Фінансова безпека підприємств і банківських установ : монографія / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. А. О. Єпіфанова. Суми : ДВНЗ «УАБС НБУ», 2009. 295 с.

5. **Фадєєва Г. М., Семченко О. О.** Теоретичні аспекти фінансової безпеки підприємства. *Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг*. 2012. Вип. 1. С. 52–59.

6. **Воробйов Ю. М., Воробйова О. І., Блажевич О. Г.** Фінансова безпека будівельних підприємств : монографія. Сімферополь : ВД «АРІАЛ», 2013. 180 с.

7. **Бланк И. А.** Управление финансовой безопасностью предприятия. Киев : Ника-Центр, Эльга, 2004. 784 с.

8. **Нартова І. В., Кіріченко Я. О.** Сутність дефініції «фінансова безпека» та суміжних категорій і понять. URL: http://www.rusnauka.com/6_PNL_2012/Economics/3_102433.doc.htm

9. **Воробйова О. І.** Фінансова безпека на мікро- та макрорівнях. *Науковий вісник: фінанси, банки, інвестиції*. 2012. № 2. С. 6–10.

10. **Кириченко О. А., Кудря І. В.** Вдосконалення управління фінансовою безпекою підприємств в умовах кризи. *Інвестиції: практика та досвід*. 2009. № 10. С. 22–26.

11. **Куцик В. І., Бартиш А. І.** Фінансова безпека підприємства як самостійний об'єкт управління: проблеми забезпечення. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2011. Вип. 21.4. С. 250–255.

12. **Сусіденко О. В.** Фінансова безпека підприємства: теорія, методи, практика : монографія. Київ : ЦУЛ, 2015. 128 с.

13. **Половнев К. С.** Механизм обеспечения экономической безопасности промышленного предприятия : автореф. дис. ... канд. экон. наук. Екатеринбург, 2002. 34 с.

14. **Матвійчук Л. О.** Концептуальні аспекти фінансової безпеки підприємства. *Економічний вісник Донбасу*. 2009. № 4. С. 133–136.

15. **Демченко І. В.** Фінансова безпека суб'єкта господарювання: сутність та умови виникнення. *Науковий вісник: фінанси, банки, інвестиції*. 2010. Т. 1. Вип. 6. С. 35–38.

16. **Лаврова Ю. В.** Фінансова безпека підприємства: класифікація загроз. *Економічний аналіз*. 2011. № 9. Ч. 2. С. 274–277.

17. **Кудрицька Ж. В.** Система управління фінансовою безпекою підприємства. *Ефективна економіка*. 2012. № 1. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=897>

18. Финансовая безопасность // Финансовая библиотека. URL: <http://MaBiCo.ru/lib/1979.html>

REFERENCES

Blakytta, G., and Ganushchak, T. "Enterprise financial security as a component of the economic security of the state". *Investment Management and Financial Innovations*, vol. 15, no. 2 (2018): 248-256.

Blank, I. A. *Upravleniye finansovoy bezopasnostyu predpriyatiya* [Enterprise financial security management]. Kyiv: Nika-Tsentr; Elga, 2004.

Demchenko, I. V. "Finansova bezpeka subiekta hospodarivannia: sutnist ta umovy vynyknennia" [Financial security of the entity: the nature and conditions of occurrence]. *Naukovyi visnyk: finansy, banky, investytsii*, vol. 1, no. 6 (2010): 35-38.

"Finansovaya bezopasnost" [Financial security]. Finansovaya biblioteka. <http://MaBiCo.ru/lib/1979.html>

Fadieieva, H. M., and Semchenko, O. O. "Teoretychni aspekty finansovoi bezpeky pidpriemstva" [Theoretical aspects of financial security of the enterprise]. *Ekonomichna stratehiia i perspektyvy rozvytku sfery torhivli ta posluh*, no. 1 (2012): 52-59.

Finansova bezpeka pidpriemstv i bankivskykh ustanov [Financial security of enterprises and banking institutions]. Sumy: DVNZ «UABS NBU», 2009.

Krutova, A., Staverskaya, T., and Shevchuk, I. "The problems of the enterprises' financial security". *Ekonomichna stratehiia i perspektyvy rozvytku sfery torhivli ta posluh*, no. 1 (2015): 93-105.

Kudrytska, Zh. V. "Systema upravlinnia finansovoiu bezpekoiu pidpriemstva" [System of management of financial security of the enterprise]. *Efektivna ekonomika*. 2012. <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=897>

Kutsyk, V. I., and Bartysh, A. I. "Finansova bezpeka pidpriemstva yak samostiinyi ob'ekt upravlinnia: problemy zabezpechennia" [Financial security of the enterprise as an independent object of management: problems of providing]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy*, no. 21.4 (2011): 250-255.

Kyrychenko, O. A., and Kudria, I. V. "Vdoskonalennia upravlinnia finansovoiu bezpekoiu pidpriemstv v umovakh kryzy" [Improving the financial security of enterprises in times of crisis]. *Investytsii: praktyka ta dosvid*, no. 10 (2009): 22-26.

Lavrova, Yu. V. "Finansova bezpeka pidpriemstva: klasyfikatsiia zahroz" [Financial security of the enterprise: classification of threats]. *Ekonomichnyi analiz*, vol. 2, no. 9 (2011): 274-277.

Matviichuk, L. O. "Kontseptualni aspekty finansovoi bezpeky pidpriemstva" [Conceptual aspects of financial security of the enterprise]. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu*, no. 4 (2009): 133-136.

Nartova, I. V., and Kirichenko, Ya. O. "Sutnist definitsii «finansova bezpeka» ta sumizhnykh katehorii i poniat" [The essence of the definition of "financial security" and related categories and concepts]. http://www.rusnauka.com/6_PNI_2012/Economics/3_102433.doc.htm

Polovnev, K. S. "Mekhanizm obespecheniya ekonomicheskoy bezopasnosti promyshlennogo predpriyatiya" [The mechanism for ensuring the economic security of an industrial enterprise]: *avtoref. dis. ... kand. ekon. nauk*, 2002.

Sudakova, O. I. "Stratehichne upravlinnia finansovoiu bezpekoiu pidpriemstva" [Strategic management of financial security of the enterprise]. *Ekonomichnyi prostir*, no. 9 (2008): 140-148.

Susidenko, O. V. *Finansova bezpeka pidpriemstva: teoriia, metody, praktyka* [Financial security of the enterprise: theory, methods, practice]. Kyiv: TsUL, 2015.

Vorobiov, Yu. M., Vorobiova, O. I., and Blazhevych, O. H. *Finansova bezpeka budivelnnykh pidpriemstv* [Financial security of construction companies]. Simferopol: VD «ARIAL», 2013.

Vorobiova, O. I. "Finansova bezpeka na mikro- ta makrorivniakh" [Financial security at micro and macro levels]. *Naukovyi visnyk: finansy, banky, investytsii*, no. 2 (2012): 6-10.